

Egy lehetőség a szakiskolások kulcskompetenciáinak fejlesztése

Egy alternatív szakiskolai program keretei

Mártonfi György

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI)

**Konferencia a szakiskolások kulcskompetenciáiról
Budapest, 2010 május 25.**

Miért kulcskérdés a téma? – I.

A szakmunkások tartós munkaerő-piaci jelenlétének feltételei

- Elhelyezkedés és munkaerő-piaci jelenlét
  - MTA KTI (Az érettségihez nem kötött szakmunkásképzés válságtünetei, 2008)
  - MKIK GVI
  - ÁFSZ (Munkaerőhiány és kínálati többlet azonos szakmákban)
  - OFI („Elhelyezkedési esélyek”, EQUAL és korábbi kutatások)
- Elhibázott törekvések széles „koalíciós” támogatással (RFKB, alternatív szakképzés)
- Szakképzés és kulcskompetencia
  - „Mi köze ennek a szakképzéshez?”

Miért kulcskérdés a téma? – II.

A szakiskolai képzés egyik kulcsproblémája, a szakiskolások „ellátatlansága”

- A szakiskolai struktúra alkalmatlansága (alapstruktúra és „kiegészítő” programkínálat)
- A szakiskolában megjelenő réteg tagoltsága
  - Előképzettség
  - Motiváció és célok
  - Szocio-kulturális háttér
- Egyéb segítő szolgáltatások hiánya (a társadalmi probléma pedagógiai problémaként való kezelése – v.ö. speciális szakiskola)
- Pedagógiai deficit, alacsony innovációs szint, praktikum hiánya (csökkenő, de jelentős probléma – egy tünet: SZFP és megszüntetése)

Cél, célcsoport, fő eszköz

Cél:

- Hosszú távú integráció (nem elégséges, önmagában félrevivő részcélok: szakképzettség, szakképzésbe való belépés)

Célcsoport:

- A szakiskolában jelenleg „ellátatlanok” (A szakiskolába kerülők legalább harmada)

Eszköz

- Kulcskompetenciák fejlesztése, kiemelten a szociális és tanulási kompetenciáé

A kérdés: Hogyan? (alapelvek, struktúra, program, pedagógia, oktatásszervezés)

Alapelvek

- A hosszú távú integráció prioritást élvezzen
- A tagoltság figyelembe vétele (rugalmas keretek, eltérő időtartam)
- Komplex megközelítés (társadalmi kontextus)
- Iskolátlanítás – hétköznapi élethez közelítés
- Személyre szabottság
- Együttműködés (iskolán kívüli és belüli szereplők)
- Partnerség (diák és szülő egyenrangúsága)
- Rugalmasság (helyi igények, összetétel)
- Pozitív diszkrimináció (többlet szolgáltatás)

A program építőkövei

- **Kötelező blokkok**

- oktatás,
- projektmunka,
- sport-mozgás,
- Közösségi programok, társas együttlét

- **Kötelezően választható és fakultatív blokkok**

- pályaorientáció,
- felzárkóztatás,
- önállóan választott sportág, művészeti vagy kézműves tevékenység,
- rendszeres egyéb programok

Két lehetséges, karakteresen különböző program heti „óraszámai”

Oktatás	8	6
Projektmunka	6	10
Sport, mozgás	4	8
Pályaorientáció	4	0
Választott szakmai gyakorlat	0	6
Önállóan választott sportág, művészeti vagy kézműves tevékenység	8	0
ÖSSZESEN	30	30

Egy fontos kutatási részeredmény

2006. május, SSKEE felmérés 11. évfolyamosok körében

	Teljesen igaz	Inkább igaz	Inkább nem igaz	Egyáltalán nem igaz
Ha az iskolában napi két-három órában hangszeres zenét tanulnánk, az nagyon jó lenne	9,2	9,7	24,1	57,0
Ha az iskolában napi két-három órában kézműves mesterségeket tanulnánk, annak örülnék	10,1	21,8	27,2	40,9
Ha az iskolában napi két-három órában színházi előadást próbálnánk, annak örülnék	8,3	9,9	23,3	58,4
Ha az iskolában napi két-három órában táncolni tanulnánk, annak örülnék	17,4	20,9	19,3	42,4
Ha az iskolában napi két-három órában informatikát tanulnánk, annak örülnék	31,9	30,6	19,0	18,5
Ha az iskolában napi két-három órában valamilyen nekem tetsző sportágban lenne edzésünk, annak örülnék	41,0	29,0	16,1	13,9

A kompetenciafejlesztő „fakultációk” népszerűsége

- A négy művészetiből legalább egynek nagyon örülne

27,4%

- A négy művészetiből legalább egynek inkább örülne

56,9%

- A hatból legalább egynek nagyon örülne

62,5%

- A hatból legalább egynek inkább örülne

91,0%

Keretek, feltételek

- „Folyamatos” be- és kilépés
- Rugalmas időtartam (2-3 hónaptól másfél évig)
- Oklevél a részvételről, jogosultságok meghatározása (tipikus kimenet: belépés a szakképzésbe)
- Kell egy országos lefedettségű, tervezett kapacitás (létszám, szakemberigény)
  - A szakiskolák egy részhalmaza (?)
  - A versenyhelyzetek kezelése, érdekeltségek
- Indikátorok, visszacsatolás
- Pénzügyi stabilitás (programé és megvalósítóé)
- 18-25 éves korig a „kudarcos” pályautak regisztrálása és követése (megkönnyíti a bevonást, az adaptációt)

Előzmények, források

- Kompetencia alapú felzárkóztató (SZFP 'C' komponens)
- Projektpedagógia
- Tranzitfoglalkoztatási projektek
- Dobbantó
- Dán termelőiskolák, finn „workshop”-ok
- Dán fakultatív 10. osztály
- Holland VMBO (szakmacsoportos irány nélküli) gyakorlati ága

Javaslatok a fogadórendszerre

- Kell egy országos lefedettségű hálózat
  - Definiálni kell a program minimumot
  - Kell egy felelős szervezet (közigazgatás)
- Pénzügyi stabilitás (programé és megvalósítóé)
- 18-25 éves korig a „kudarcos” pályautak regisztrálása és követése (megkönnyíti a bevonást)
- Szociális és pedagógiai összetevők
- Együttműködés a szakiskolákkal

Kis kitérő: Milyen kulcskompetenciák fejlesztését várják a szakiskoláktól?

- Egy 2006-os felmérés szakiskolai szakoktatók, vállalatok és diákok körében (Szakiskolai Szemle, 2006/4)
- Téma: szociális és tanulási kompetenciák
- Módszertana: a 3 kulcsszereplő válaszait veti egybe
  - Munkáltató: mennyire fontos és elégedett?
  - Szakoktató: fókuszál-e rá most és a jövőben?
  - Diák: hogyan értékeli magát?

A vizsgált „szociális kompetenciák”

PONTOSSÁG	DÖNTÉSKÉPESSÉG	EMBERISMERET, ÍTÉLŐKÉPESSÉG
MEGBÍZHATÓSÁG	AMBÍCIÓ, TÖREKVÉS EGY SIKERES ÉLETRE	TÁRSAS KÉSZSÉG (SZOCIABILITÁS)
BECSÜLETESSÉG	CSAPATSZELLEM	MEGGYŐZŐ KÉPESSÉG
RENDSZERETET	ÖNBIZALOM	SZERVEZŐKÉPESSÉG
SZABÁLYOK BETARTÁSA, TISZTELETE	A GAZDASÁGI VERSENYHEZ VALÓ POZITÍV VISZONYULÁS	SZOLIDARITÁS
HAJLANDÓSÁG A KEMÉNY MUNKÁRA	VISELKEDÉSKULTÚRA	KRITIKAI SZEMLÉLET, KRITIKUSSÁG
EGYÜTTMŰKÖDŐ KÉPESSÉG	ÖNISMERET	EMPÁTIA
MINŐSÉGÉRZÉK	LELKI STABILITÁS	ÖLTÖZKÖDÉSI KULTÚRA
HELYZETFELISMERÉS KÉPESSÉGE	HATÁROZOTT FELLÉPÉS	ERŐS ÖNÉRVÉNYESÍTÉS
MAGABIZTOSSÁG	KONFLIKTUSKEZELÉS	INTERKULTURÁLIS NYITOTTSÁG
KEZDEMÉNYEZŐKÉSZSÉG	JÖVŐKÉP, TÁVOLABBI CÉLOK MEGLÉTE	

A vizsgált „tanulási kompetenciák”

KONCENTRÁCIÓS KÉPESSÉG

A TUDÁS ALKALMAZÁSÁNAK KÉPESSÉGE

JÓ MEMÓRIA

MEGFIGYELŐKÉPESSÉG

A TUDÁS MINT ÉRTÉK TISZTELETE

TAPASZTALAT ÁLTALI TANULÁS

TANULÁSI MOTIVÁCIÓ

KIVÁNCSISÁG, TUDÁSSZOMJ

VIZUÁLIS ÚTON VALÓ TANULÁS

OLVASÁSI KÉPESSÉG

SZÁMÍTÓGÉPES TANULÁS KÉPESSÉGE

SZKEPSZIS

Beavatkozást igénylő területek

- Beavatkozást igénylő „szociális kompetenciák”
  - Döntésképeség
  - Minőségérzék
  - A gazdasági versenyhez való pozitív viszony
- Beavatkozást igénylő „tanulási kompetenciák”
  - Koncentrációs képesség
  - Jó memória

Köszönöm a figyelmet!

Mártonfi György

martonfi.gyorgy@ofi.hu